

MỘT SỐ THÔNG TIN

Về tác hại của thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng

I. NHẬN DIỆN THUỐC LÁ ĐIỆN TỬ, THUỐC LÁ NUNG NÓNG

1. Nhận diện về thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng

Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) và đa số các quốc gia định nghĩa:

- **Thuốc lá điện tử (TLĐT)** là sản phẩm có hệ thống phân phối điện tử (e-cigarette) dạng thiết bị hay tách riêng các bộ phận, được thiết kế để tạo ra sol khí mà người dùng hít vào, được vận hành bằng cách làm nóng dung dịch các chất chứa nicotine hoặc không chứa nicotine, chất tạo hương vị, thường hòa tan thành propylene glycol và/hoặc glycerine, không chứa thành phần thuốc lá.

Có ít nhất 60 hợp chất hóa học đã được tìm thấy trong dung dịch thuốc lá điện tử (còn gọi là tinh dầu) và nhiều hợp chất khác có trong sol khí/khói tạo ra từ thuốc lá điện tử¹ và gần 20.000 loại hương vị khác nhau.

- **Thuốc lá nung nóng (TLNN)**

TLNN được định nghĩa là: Các sản phẩm tạo ra các sol khí có chứa nicotine và hóa chất độc hại khi thuốc lá được làm nóng hoặc khi một thiết bị có chứa thuốc lá được kích hoạt. Những sol khí này được người dùng hít vào trong quá trình hút hoặc hít thuốc lá nung nóng bằng việc sử dụng một thiết bị. Chúng chứa chất gây nghiện cao nicotine cũng như các chất phụ gia không thuốc lá, và thường có hương vị.

- **Sản phẩm lai giữa thuốc lá điện tử và thuốc lá nung nóng:** Hiện nay trên thế giới đã xuất hiện công nghệ hybrid (công nghệ lai) - làm nóng dung dịch điện tử để tạo ra hóa hơi đi qua ngăn/ống đựng thuốc lá để tạo ra hương vị thuốc lá đích thực, không đốt nóng trực tiếp sản phẩm thuốc lá mà kết hợp giữa dung dịch thuốc lá điện tử và nguyên liệu thuốc lá. Do đó, rất khó để xác định và liệt kê đầy đủ các dạng sản phẩm thuốc lá mới trong thời gian tới.

Thuốc lá điện tử rất phong phú và đa dạng: các sản phẩm này được thiết kế rất bắt mắt với nhiều màu sắc và hình dạng khác nhau như: hình thời son, hình cây bút, hình cái kem, hình hộp sữa bò, hình đồ chơi cho trẻ em, hình bật lửa, Với hình thức đa dạng như vậy nên rất nhiều phụ huynh không phát hiện ra con em mình đang sử dụng thuốc lá điện tử hoặc nếu có biết thì cũng không thể biết con em mình có dùng thuốc lá điện tử

¹ National Academies of Sciences E, Medicine. Public Health Consequences of E-Cigarettes. Washington, DC: The National Academies Press; 2018

phôi trộn với ma túy hay không. Điều này rất nguy hiểm không chỉ đối với việc phòng chống tác hại của thuốc lá mà đối với cả việc phòng chống ma túy.

II. TÁC HẠI CỦA THUỐC LÁ ĐIỆN TỬ, THUỐC LÁ NUNG NÓNG

I. Đối với sức khỏe của người sử dụng và tác động tiêu cực đến xã hội

Nicotin trong thuốc lá điện tử: Thuốc lá điện tử có chứa nicotin là một hoá chất gây nghiện cao và độc tính cao. Nicotin gây ngộ độc cấp tính với nhiều cơ quan, đặc biệt tim mạch, thần kinh, hô hấp với biểu hiện ngộ độc tương tự ngộ độc thuốc trừ sâu nhóm lân hữu cơ. Tiếp xúc kéo dài với nicotin (hút thuốc lá) gây ảnh hưởng nhiều cơ quan khác nhau: gây xơ vữa thành mạch, hẹp mạch máu ở các nơi (đáng chú ý gây bệnh mạch vành, nhồi máu cơ tim), tăng lipid máu, tăng đường máu, giảm elastin ở nhu mô phổi gây giãn phế nang, tổn thương đường thở và co thắt phế quản, trên hô hấp gây thở nhanh, ngừng thở, tăng tiết a xít dịch vị và giảm nhu động dạ dày ruột gây trào ngược dạ dày thực quản, viêm loét dạ dày tá tràng, tăng đề kháng kháng sinh của vi khuẩn *Helicobacter pylori*, tăng độc tính của độc tố vi khuẩn *Helicobacter pylori* trên dạ dày, tá tràng, giảm khả năng học, giảm trí nhớ, giảm tập trung, tăng nghiện thêm chất khác, giảm khả năng miễn dịch, trên mắt gây thoái hóa hoàng điểm, tăng thải albumin qua nước tiểu, tổn thương thận, viêm cầu thận, giảm mức lọc cầu thận, tăng hẹp mạch thận, với nam giới bị giảm hoặc mất cương dương, rối loạn cương dương, giảm tiết testosterone, giảm số lượng, chức năng tinh trùng, với nữ giới gặp rối loạn kỳ kinh, tăng nội tiết FSH, giảm estrogen, giảm progesteron, ảnh hưởng buồng trứng, trưởng thành noãn, giảm dòng máu đến vòi trứng, thai chậm phát triển, thai lưu, chửa ngoài tử cung, chậm phát triển trí tuệ thai, tăng nguy cơ hen ở con sinh ra, gây ung thư dạ dày ruột, ung thư phổi, ung thư tụy, ung thư vú. Nicotin còn ảnh hưởng đến sự phát triển và di căn của khối u, đồng thời gia tăng sự đề kháng của khối u với hóa trị và xạ trị.

Trong thuốc lá điện tử, nicotin thường được cho vào với hàm lượng lớn hơn so với thuốc lá điều thông thường, ở dạng dung dịch hoặc dạng bột (một dụng cụ hút có thể hút được nhiều nghìn hơi). Đặc biệt nicotin được sản xuất nhân tạo tổng hợp, thường dạng muối, có độ pH điều chỉnh để ít gây khó chịu với đường hô hấp, đồng thời với số lượng dẫn tới người sử dụng rất dễ bị ngộ độc và nhanh chóng dẫn tới nghiện nicotin.

Trước đây, nicotin được sản xuất với số lượng lớn với ứng dụng duy nhất trong cuộc sống là hóa chất trừ sâu. Tuy nhiên do độc tính cao, nicotin đã bị cấm sử dụng làm hóa chất trừ sâu ở Mỹ từ năm 2014. Các nước, trong đó có Việt Nam hiện nay không còn sử dụng nicotin làm hóa chất trừ sâu do độc tính cao và các tác hại với sức khỏe.

Các chất độc, chất phụ gia, chất hương liệu trong thuốc lá điện tử: Thành phần của dung dịch thuốc lá điện tử còn có glycerin (gây viêm phổi mỡ, kích ứng da, mắt, phổi), propylene glycol. propylene glycol (gây kích ứng đường thở, mắt, gây ung thư, hen), đồng

thời có thể tạo thành propylene oxide, một chất gây ung thư khi được đun nóng và hóa hơi. Propylene glycol khi nung nóng cũng tạo ra methyl glyoxal gây đái tháo đường và các bệnh thoái hóa thần kinh. Glycerin khi được đun nóng và hóa hơi tạo thành acrolein, gây khô miệng và viêm đường hô hấp trên. Các chất độc hại được tìm thấy trong dung dịch và hơi của thuốc lá điện tử như ethylene glycol, diethylene glycol, aldehydes, hydrocarbon thơm đa vòng (PAHs), hợp chất hữu cơ dễ bay hơi (VOCs) như benzene, toluene, nitrosamine,, chất đặc biệt gây ung thư nitrosamines, acrolein (gây kích ứng đường thở, đường tiêu hóa và mắt, xơ vữa mạch máu), formaldehyde (gây viêm phế quản, viêm phổi, hen), các hydroxycarbonyl, acetaldehyde (gây ung thư, tổn thương gan), các hydrocarbon thơm đa vòng (gây ung thư), các hạt siêu nhỏ,... Một số kim loại như chì (tổn thương não, thận, máu, tăng huyết áp), crôm (gây viêm, kích ứng đường thở, loét hoặc teo niêm mạc mũi, các vấn đề sinh sản/sinh đẻ), cadmium (gây tăng nguy cơ ung thư phổi, kích ứng đường hô hấp), nikel (gây ung thư, tổn thương phổi và não, gan, thận), formaldehyde có hàm lượng tương đương hoặc cao hơn so với thuốc lá điều thông thường².

Một số trường hợp người dùng phổi trộn vitamin E axetat và tetrahydrocannabinol (THC) vào thuốc lá điện tử. Đây là một chất kích thích hệ thần kinh có chứa trong cần sa, được cho là có vai trò quan trọng gây ra hàng nghìn trường hợp tổn thương phổi. Mặc dù vitamin E axetat an toàn khi được tiêu thụ dưới dạng thực phẩm hoặc mỹ phẩm, nhưng hậu quả của việc hít phải vitamin E axetat vẫn chưa được tìm hiểu đầy đủ. Hiện nay, một số quốc gia như Canada, Vương quốc Anh và một số tiểu bang ở Mỹ đã cấm vitamin E axetat.

Để che giấu độ gắt của nicotin làm cho sản phẩm dễ chịu hơn, dễ hít vào hơn và tạo mùi vị hấp dẫn, thu hút người sử dụng, đặc biệt là giới trẻ, các nhà sản xuất còn sử dụng rất nhiều loại hương liệu có mùi vị như: bạc hà, táo, cam, chanh...trong thuốc lá điện tử. Theo Tổ chức Y tế thế giới, hiện có khoảng 20,000 loại hương liệu, trong đó có nhiều loại chưa được đánh giá toàn diện về mức độ gây hại với sức khỏe. Lĩnh vực thuốc lá điện tử là nơi sử dụng hương liệu nhiều nhất trong cuộc sống hiện nay. Ước tính, mỗi tháng trên thế giới có khoảng 242 hóa chất hương liệu mới được tạo ra. Ví dụ một số hóa chất hương liệu, chất diacetyl, cinnamaldehyde: đặc biệt độc, gây viêm tiểu phế quản co thắt (bệnh phổi bồng ngô, không hồi phục). Chất 2,3-pentanedione thay thế cho diacetyl: cũng gây xơ hóa đường thở trên động vật. Cinnamaldehyde gây độc với tế bào, giảm hệ thống lông chuyển, tăng nhiễm trùng. Các hương liệu gây các stress ô xy hóa, giải phóng các cytokine viêm, giảm khả năng thực bào, giảm đáp ứng viêm ở đường hô hấp, trên thực nghiệm gây độc tế bào, tổn thương lớp nội mạc mạch, thúc đẩy các tổn thương xơ hóa.

²https://www.who.int/fctc/cop/cop7/FCTC_COP_7_11_EN.pdf

Một số hương liệu được sử dụng trong ENDS đã được chứng minh là làm tăng độc tính của sản phẩm³. Ngoài ra, việc làm nóng các cuộn dây kim loại trong ENDS sẽ tạo ra nhiều kim loại nặng trong sol khí ENDS như cadmium, chì, niken, thiếc, mangan, selen, kẽm và đồng⁴. Hàng ngàn dung dịch điện tử có chứa hương liệu không phù hợp và cả ở nồng độ không phù hợp, đều có thể dẫn đến tác động tiêu cực đến sức khỏe.

Với hàng nghìn hóa chất hương liệu, thay đổi theo nhà sản xuất, thị hiếu, vùng miền, trào lưu,...theo thời gian và tạo nên số lượng rất lớn các hóa chất. Khi nung nóng hoặc đốt cháy ở các nhiệt độ đa dạng khác nhau sẽ tạo nên số lượng gấp bội các hóa chất là các sản phẩm cháy trung gian, sản phẩm cháy cuối cùng, nhiều hơn rất nhiều lần so với thuốc lá điều thông thường. Do đó nguy cơ gây hại với sức khỏe rất lớn.

Do nguy cơ cao ảnh hưởng với sức khỏe và tính chất đa dạng, phức tạp không thể kiểm soát, các chính phủ đã quản lý hoặc cấm hoàn toàn các hương liệu trong thuốc lá điện tử. Tại Mỹ: từ năm 2020, đã cấm các hương liệu (trừ bạc hà, hương thuốc lá) trong thuốc lá điện tử, hiện đang xem xét nguy cơ hương vị thuốc lá, bạc hà, Ủy ban Châu Âu, Canada cũng hành động tương tự. Trung Quốc đã cấm tất cả các thuốc lá điện tử chứa hương liệu từ tháng 10/2022.

Các chất ma túy trong thuốc lá điện tử: nhiều loại ma túy được đưa vào trong thuốc lá điện tử để tăng cảm giác phê và thu hút, lôi kéo người sử dụng. Ban đầu, tinh dầu cần sa và các chất từ cây cần sa được đưa vào trong thuốc lá điện tử. Trong những năm gần đây, nhiều loại ma túy mới đã có trong thuốc lá điện tử, đặc biệt hàng trăm hóa chất ma túy tổng hợp thể hệ mới thuộc nhóm cần sa tổng hợp. Đây là nhóm ma túy thế hệ mới lớn nhất, với số lượng các chất lớn nhất, liên tục được tạo mới và thay đổi vượt ra khỏi các danh mục kiểm soát. Các ma túy cần sa tổng hợp là các chất độc mạnh với thần kinh, tâm thần, tim mạch và đa cơ quan, rất khác nhau tùy theo từng chất cụ thể. Việc xét nghiệm phát hiện được toàn bộ các ma túy cần sa tổng hợp là hoàn toàn không khả thi với tất cả các phòng xét nghiệm hàng đầu trên thế giới. Đặc biệt, việc xét nghiệm các ma túy mới chỉ có thể các phương tiện xét nghiệm chuyên sâu của đất nước, do đó, tại các cửa khẩu các nguyên liệu và sản phẩm ma túy nhóm cần sa tổng hợp có thể dễ dàng công khai được vận chuyển qua mà không thể bị phát hiện. Trên thực tế, trong số các loại ma túy, các ma túy nhóm cần sa tổng hợp đang và sẽ chiếm ưu thế, gây thách thức lớn nhất với các quốc gia. Đồng thời thuốc lá điện tử là vật chứa đựng và lưu hành chủ yếu của các ma túy cần sa tổng hợp.

³ Krishnan-Sarin S, O'Malley SS, Green BG, Jordt S-E. The science of flavour in tobacco products. In: Report on the scientific basis of tobacco product regulation: Seventh report of the WHO study group on tobacco product regulation. Geneva: World Health Organization; 2019:125–142.

⁴ Mishra VK, Kim K-H, Samaddar P, Kumar S, Aggarwal M, Chacko KJEER. Review on metallic components released due to the use of electronic cigarettes. 2017;22(2):131-140

Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) đã cảnh báo rằng tất cả các loại thuốc lá, bao gồm TLĐT/TLNN đều có hại⁵. Ngoài những tác hại đã được biết đến bao gồm: gây nghiện do có chứa nicotine, ung thư, ảnh hưởng tới hệ miễn dịch, tâm thần, răng miệng, sinh sản, hô hấp và tim mạch,...thuốc lá mới còn có nguy cơ gây ra nhiều ảnh hưởng cấp tính nguy hiểm và nguy cơ phát sinh các vấn đề xã hội nghiêm trọng hơn rất nhiều so với thuốc lá điều thông thường, bao gồm:

a) Hội chứng tổn thương phổi cấp (EVALI): Nhiều ca tổn thương phổi nghiêm trọng và cấp tính, gây tử vong đã được báo cáo trên toàn cầu, chủ yếu ở Hoa Kỳ (2.807 ca chấn thương phổi do hút TLĐT, bao gồm 68 ca tử vong, tính đến ngày ngày 18 tháng 2 năm 2020)⁶; các ca tổn thương này cũng đã được ghi nhận cả ở Canada, Nhật Bản, Anh⁷, Malaysia⁸, Bỉ⁹ do việc sử dụng thuốc lá mới.

b) Ngộ độc: Với việc sử dụng TLĐT ngày càng tăng, hàng ngàn trường hợp ngộ độc nicotine, cả vô tình (chủ yếu là ở trẻ nhỏ) và cố ý (trong thanh thiếu niên và người lớn), đã được báo cáo ở Mỹ¹⁰, Châu Âu¹¹ và các quốc gia khác trong những năm gần đây. Từ năm 2015 đến năm 2022, tổng cộng 66 trường hợp ngộ độc được báo cáo tiếp xúc với TLĐT và chất lỏng của TLĐT ở Malaysia. Hơn một nửa (40 trường hợp) liên quan đến trẻ em dưới 5 tuổi. Hầu hết các trường hợp đều vô tình nuốt phải chất lỏng của TLĐT (76%) tại nhà và các triệu chứng do phơi nhiễm dao động từ nhẹ đến nặng, bao gồm nhiễm toan chuyển hóa, co giật và suy nhược hệ thần kinh trung ương¹².

c) Thương tích và tử vong do cháy, nổ thiết bị điện tử: Ngoài độc tính hóa học, các thiết bị TLĐT bị lỗi/hỏng đã gây ra các vụ cháy nổ dẫn đến thiệt hại tài sản và thương tích nghiêm trọng (ví dụ như chân, tay, cổ và bỏng mặt, chấn thương mắt (mắt, mũi, miệng), và gây tổn thương tâm lý, chấn thương sọ và gãy xương cổ)^{13,14}. Chỉ riêng tại Hoa Kỳ từ năm 2015 đến 2017, ước tính có khoảng 2.035 vụ nổ TLĐT và các tổn thương do bỏng tại các khoa cấp cứu của bệnh viện Hoa Kỳ¹⁵. Từ năm 2016 đến 2019, 15 thanh thiếu niên

⁵ World Health Organization. (2018). Heated tobacco products (HTPs) [information sheet], May 2018.

⁶ US Centers for Disease Control and Prevention. (2020). Outbreak of Lung Injury Associated with the Use of E-Cigarette, or Vaping, Products (25 February 2020). Available at: https://www.cdc.gov/tobacco/basic_information/e-cigarettes/severe-lung-disease.html

⁷ Nair N, Hurley M, Gates S, et al. (2020). Life-threatening hypersensitivity pneumonitis secondary to e-cigarettes. Arch Dis Child;105:1114-1116. Available at: <http://dx.doi.org/10.1136/archdischild-2019-317889>.

⁸ Muhammad Y. (20220 là 2020 hay 2022?. New evidence shows vaping causes lung injuries, say health experts. The Sun, 29 July 2022. Available at: <https://www.thesundaily.my/home/new-evidence-shows-vaping-causes-lung-injuries-say-health-experts-DF9513162>

⁹ Marlière C, De Greef J, Gohy S, et al. (2020). Fatal e-cigarette or vaping associated lung injury (EVALI): a first case report in Europe. Eur Respir J 56 (1) 2000077; DOI: 10.1183/13993003.00077-2020

¹⁰ Payne D, Michaels D, Orellana-Barrios M, and Nugent K. (2017). Electronic cigarette toxicity. Journal of Primary Care & Community Health 2017, Vol. 8(2): 100-102. DOI: 10.1177/2150131916668645

¹¹ Vardavas CI, Girvalaki C, Filippidis FT, et al. (2017). Characteristics and outcomes of e-cigarette exposure incidents reported to 10 European poison centers: a retrospective data analysis. Tob Induc Dis 15:36. DOI 10.1186/s12971-017-0141-z

¹² Sulastri S, Leong Y H, Adilah M A. (2022). Nicotine poisoning trend after emerging of e-cigarette products in Malaysia. Abstract article. National Poison Center, University Sains Malaysia, Penang, Malaysia.

¹³ McKenna Jr., LA. (2017). Electronic cigarette fires and explosions in the United States 2009–2016. Research Group, National Data Fire Center, United States Fire Administration, U.S. Department of Homeland Security.

¹⁴ Kaplan S. (2019). E-cigarette exploded in a teenager's mouth, damaging his jaw. The New York Times, 19 June.

¹⁵ Rosshem ME, Livingston MD, Soule EK, et al. (2019). Electronic cigarette explosion and burn injuries, US Emergency Departments 2015–2017. Tob Control 28:472-474

Mỹ (13-18 tuổi) bị chấn thương do nổ thiết bị TLĐT. Các chấn thương bao gồm bỏng mặt, đùi, háng, bàn tay, mắt, mất nhiều răng, chấn thương dây thần kinh hướng tâm, rách mắt và gãy xương hàm dưới¹⁶. Ít nhất hai trường hợp chết đã được ghi nhận ở Mỹ do TLĐT phát nổ^{17,18}.

e) Hiệu ứng cửa ngõ-tăng nguy cơ sử dụng thuốc lá điều thông thường và các chất gây nghiện khác bao gồm cả ma túy:

Các nghiên cứu xã hội và báo cáo phân tích của Tổ chức Y tế Thế giới đã cảnh báo rằng, TLĐT đóng vai trò là cửa ngõ khiến cho trẻ em và thanh thiếu niên sau này sẽ sử dụng thuốc lá điều thông thường.^{19,20,21,22}

Bằng chứng cho thấy việc sử dụng TLĐT ở những thanh niên trước đây chưa từng có ý định hút thuốc trước đó có liên quan đến tăng nguy cơ hút thuốc lá điều thông thường^{23, 24} sử dụng rượu và uống rượu say²⁵, và sử dụng ma túy bất hợp pháp²⁶.

g) Sol khí/khói toả ra của TLĐT, TLNN là một hỗn hợp của các hóa chất độc hại và chưa được xác định, chứ không phải là hơi nước

Có quan điểm sai lầm rằng TLĐT, TLNN chỉ tạo ra hơi nước, thực chất những sản phẩm này tạo ra khói - một loại sol khí hóa học độc hại được tạo ra nhờ nhiệt ngay cả khi không đốt cháy²⁷.

Hệ thống cung cấp dung dịch điện tử làm nóng và hóa hơi dung dịch tạo nên sol khí/khói²⁸ vẫn thải ra môi trường, ảnh hưởng đến chất lượng không khí, đặc biệt tại các

¹⁶ Katie W. Russell, Micah G. Katz, Ryan C. Phillips, Lorraine I. Kelley-Quon, et.al. (2022). Adolescent Vaping-Associated Trauma in the Western United States. Journal of surgical research, Volume 276, P251-256, 1 August 2022.

¹⁷ Brodwin E. (2018). A vape pen killed a 38-year-old man — and it's a type of e-cig that's wildly popular among one group of vapers. Business Insider, 17 May.

¹⁸ Beasley Allen Law Firm. (2019). E-cigarette explosion kills Texas man. Published February 5, 2019.

¹⁹ Chan GCK, Stjepanović D, Lim C, et al. Gateway or common liability? A systematic review and meta-analysis of studies of adolescent e-cigarette use and future smoking initiation. Addiction. 2021 Apr;116(4)

²⁰ O'Brien D, Long J, Quigley J, et al. Association between electronic cigarette use and tobacco cigarette smoking initiation in adolescents: a systematic review and meta-analysis. BMC Public Health 21, 954 (2021).

²¹ WHO. E-cigarettes. Section 'Are E-cigarettes dangerous?' 25 May 2022. <https://www.who.int/newsroom/questions-and-answers/item/tobacco-e-cigarettes>

²² Chien YN, Gao W, Sanna M, et al. Electronic Cigarette Use and Smoking Initiation in Taiwan: Evidence from the First Prospective Study in Asia. Int J Environ Res Public Health. 2019 Mar30;16(7):1145. <https://doi.org/10.3390/ijerph16071145>

²³ O'Brien D, Long J, Quigley J, Lee C, McCarthy A, Kavanaugh P. (2021). Association between electronic cigarette use and tobacco cigarette smoking initiation in

²⁴ Aladeokin A, Haighton C. (2019). Is adolescent e-cigarette use associated with smoking in the United Kingdom?: A systematic review with meta-analysis. Tobacco Prevention & Cessation 2019; 5: 15. doi: 10.18332/tpc/108553

²⁵ Rothrock AN, Andris H, Swetland SB, Chavez V, et al. (2020). Association of e-cigarettes with adolescent alcohol use and binge drinking-drunkenness: A systematic review and meta-analysis. Am J Drug Alcohol Abuse 2020 Nov 1;46(6):684-698.

²⁶ Temple JR, Shorey RC, Lu Y, Torres E, Stuart GL, Le VD. (2017). E-cigarette use of young adults motivations and associations with combustible cigarette alcohol, marijuana, and other illicit drugs. Am J Addict 2017 Jun;26(4):343-348. doi: 10.1111/ajad.12530

²⁷ Southeast Asia Tobacco Control Alliance ngày 22/12/2023 về việc Ủng hộ chính sách cấm lưu hành TLĐT, TLNN và shisha.

²⁸ Theo kết quả nghiên cứu của Tổ chức Kiểm soát thuốc lá Đông Nam Á (SEATCA) về tác hại của thuốc lá điện tử, bà Tan Yen Liam - Giám đốc Thông tin và Quản trị tri thức SEATCA.

nơi trong nhà²⁹. Các nghiên cứu cho thấy nồng độ nicotin, hoá chất, và các chất gây ung thư trong sol khí thuốc lá điện tử thụ động vượt quá mức khuyến nghị của Tổ chức Y tế Thế giới^{30 31 32}.

Ngoài ra, việc thuốc lá điện tử không có mùi thuốc lá đặc trưng có thể làm người tiếp xúc thụ động chủ quan, giảm nhận thức về tác hại và làm tăng khả năng chịu đựng với sol khí này³³.

2. Các ca bệnh điển hình do TLĐT, TLNN

Ngày 26/7/2022, một nữ bệnh nhân 20 tuổi ở Hà Nội được đưa vào viện trong tình trạng hôn mê sâu, tụt huyết áp, tổn thương não lan tỏa các vị trí, tổn thương gan... Nguyên nhân được xác định là do bệnh nhân bị ngộ độc với một loại ma túy thế hệ mới được tìm thấy trong thuốc lá điện tử³⁴.

Ngày 17/8/2022, Bệnh viện 199 - Bộ Công an (đóng tại quận Sơn Trà, TP Đà Nẵng) cho biết, Khoa Cấp cứu của bệnh viện vừa tiếp nhận và điều trị một bệnh nhân nghi ngộ độc khi hút thuốc lá điện tử bơm tinh dầu. Bệnh nhân được đưa vào viện cấp cứu trong tình trạng choáng váng, hồi hộp, tay chân run, sau đó rơi vào hôn mê³⁵.

Ngày 22/8/2022, bảy học sinh trường THPT Dân lập Yên Hưng, thị xã Quảng Yên, tỉnh Quảng Ninh chia nhau một điếu thuốc lá điện tử rồi cùng nhau hút sau đó cảm thấy chóng mặt và nôn trong lớp. Cả nhóm được đưa đi cấp cứu Trung tâm Y tế Thị xã Quảng Yên³⁶.

Ngày 31/8/2022, 2 nam sinh lớp 12 của Cao Đẳng Tiếng Việt Hà Tĩnh- Đức Công nghệ có biểu hiện trợn mắt, la hét và có những hành động mất kiểm soát ngay trong lớp học. Sau đó, các em nói rằng đã sử dụng thuốc lá điện tử³⁷.

Ngày 01/10/2022, Khoa Cấp cứu, Bệnh viện Đa khoa Saint Paul tiếp nhận bệnh nhân sinh năm 2006 ở Thạch Thất, Hà Nội trong tình trạng hôn mê, đồng tử giãn tối đa, bệnh nhân đã được đặt nội khí quản. Sau khi tỉnh, bệnh nhân đã nói là hút thuốc lá điện tử được bơm tinh dầu mua trên thị trường³⁸.

²⁹ Kuga K., Ito K., Chen W., Wang P., Kumagai K. A numerical investigation of the potential effects of e-cigarette smoking on local tissue dosimetry and the deterioration of indoor air quality. *Indoor Air*. 2020

³⁰ Guidelines for implementation of Article 8: protection from exposure to tobacco smoke. World Health Organization Framework Convention on Tobacco Control. Geneva: World Health Organization; 2007.

³¹ Borgini A, Veronese C, De Marco C, Boffi R, Tittarelli A, Bertoldi M et al. Particulate matter in aerosols produced by two last generation electronic cigarettes: a comparison in a real-world environment. *Pulmonology*. 2021

³² Exposure to aerosols from smoking-proxy electronic inhaling systems: a systematic review. Barcelona: Tobacco Control Unit, Institut Català d'Oncologia; 2016.

³³ Strombotne K, Buckell J, Sindelar JL. 2021. Do JUUL and e-cigarette flavours change risk perceptions of adolescents? Evidence from a national survey. *Tob. Control* 30:199–205

³⁴ <https://suckhoedoisong.vn/su-that-dang-sau-hang-loat-vu-ngo-doc-co-giat-khi-hut-thuoc-la-dien-tu-16922091822152337.htm>

³⁵ <https://cand.com.vn/y-te/nam-thanh-nien-nhap-vien-cap-cuu-sau-khi-hut-thuoc-la-dien-tu-co-bom-chat-la-i664383/>

³⁶ <https://laodong.vn/xa-hoi/7-hoc-sinh-quang-ninh-nhap-vien-vi-hut-thuoc-la-dien-tu-1083599.lido>

³⁷ <https://thanhnien.vn/xon-xao-clip-2-nam-sinh-lop-12-tron-mat-la-het-nhu-ngao-da-trong-lop-post1500884.html>

³⁸ <https://tienphong.vn/hang-chuc-ca-cap-cuu-vi-thuoc-la-dien-tu-co-nguoi-hon-me-phai-tho-may-post1383186.tpo>

Vào ngày 9/11/2022, một nam sinh 12 tuổi hút thuốc lá điện tử đã được đưa đến bệnh viện. Sau khi hút, xuất hiện các cơn run, chóng mặt, khó thở và co giật. Các bác sĩ đã lấy mẫu thuốc lá điện tử sử dụng, gửi Viện pháp y quốc gia để xét nghiệm độc tố. Kết quả, trong thuốc có thành phần của một số chất gây nghiện và đây chính là nguyên nhân khiến bệnh nhân bị ngộ độc³⁹.

Ngày 5/12/2022, 7 học sinh lớp 3 trường Tiểu học Hoàng Liệt, quận Hoàng Mai, Hà Nội được đưa vào khoa Nhi Bệnh viện Bạch Mai cấp cứu trong tình trạng buồn nôn, đau đầu. Nguyên nhân là do các em đã thử hoặc hít phải thuốc lá điện tử⁴⁰.

Ngày 7/12/2022, bé trai 5 tuổi ở Hà Nội uống khoảng 5ml dung dịch màu vàng của thuốc lá điện tử, 15 phút sau có biểu hiện co giật, nôn ói rồi hôn mê được đưa vào Bệnh viện Nhi Trung ương cấp cứu. Kết quả xét nghiệm cho thấy cháu bé dương tính với ADB-BUTINACA, một loại ma túy tổng hợp mới. Sau vài ngày điều trị, cậu bé đã xuất viện nhưng vẫn phải được theo dõi sát sao để tránh biến chứng⁴¹. Bệnh viện Bãi Cháy (Quảng Ninh) vừa tiếp nhận 4 học sinh (sinh năm 2008) nhập viện cấp cứu do sử dụng thuốc lá điện tử. Thông tin ban đầu được biết trước khi vào viện khoảng một giờ, các nam sinh có sử dụng thuốc lá điện tử, nhưng chưa rõ chủng loại và chưa rõ nguồn gốc. Sau đó, bệnh nhân xuất hiện cảm giác choáng váng, khó chịu toàn thân, buồn rầu, run tay chân, tức ngực, khó thở, buồn nôn, nôn số lượng nhiều⁴².

Theo báo cáo tổng hợp gần 700 cơ sở khám bệnh, chữa bệnh, bao gồm các Bệnh viện trực thuộc Bộ Y tế, bệnh viện thuộc Sở Y tế và trung tâm y tế huyện: Chỉ tính riêng năm 2023, có 1.224 ca nhập viện do sử dụng TLĐT, TLNN

3. TLĐT, TLNN có xu hướng nhắm chủ yếu tới đối tượng là giới trẻ, nguy cơ tác động đến cả một thế hệ tương lai của đất nước

Mặc dù các nhà sản xuất TLĐT, TLNN vẫn tuyên bố các sản phẩm này là giải pháp thay thế cho người hút thuốc và không nhắm vào giới trẻ. Nhưng bằng chứng thực tiễn cho thấy các sản phẩm này nhắm tới một lượng lớn khách hàng mới (chưa từng hút thuốc) bao gồm cả phụ nữ và trẻ em.

Các nhà sản xuất đã và đang sử dụng nhiều cách thức khác nhau để thu hút thanh thiếu niên sử dụng TLĐT, TLNN thông qua hương vị hấp dẫn, thiết kế sản phẩm bắt mắt, thời trang, theo xu hướng công nghệ, bán hàng qua mạng (bán qua app điện thoại thông minh, quảng cáo và mua bán trên internet) là hình thức mà giới trẻ thường sử dụng, tài trợ

³⁹ <https://vnexpress.net/nam-sinh-12-tuoi-ngo-doc-thuoc-la-dien-tu-4533898.html>

⁴⁰ <https://vtc.gov.vn/doi-song/hut-thuoc-la-dien-tu-7-hoc-sinh-tieu-hoc-o-ha-noi-nhap-vien>

⁴¹ <https://vtc.gov.vn/doi-song/hut-thuoc-la-dien-tu-7-hoc-sinh-tieu-hoc-o-ha-noi-nhap-vien>

⁴² [772466?gidzl=Yv4w8yFuO3UBZ3manUPbDugEEo7TxMCmneTh8eRkPJ38qJ0iXRCxRSwACtZLvczapjvaSpXvMcqbm_baCG](https://nhandan.vn/4-hoc-sinh-nhap-vien-do-ngo-doc-thuoc-la-dien-tu-post747656.html)

⁴² <https://nhandan.vn/4-hoc-sinh-nhap-vien-do-ngo-doc-thuoc-la-dien-tu-post747656.html>

cho người nổi tiếng và có ảnh hưởng trên mạng xã hội để giúp quảng cáo các sản phẩm và dễ dàng tiếp cận với giới trẻ.

Đối với thanh thiếu niên, sử dụng nicotine gây hại lớn đến sự phát triển não bộ, vì não bộ của trẻ vẫn đang trong giai đoạn phát triển cho tới tuổi 25. Nicotine đã được chứng minh làm suy yếu sự trưởng thành não bộ của thanh thiếu niên với những hậu quả ngắn hạn và hậu quả lâu dài nghiêm trọng đó là nghiện, rối loạn nhận thức và cảm xúc, giảm khả năng học tập và rối loạn tâm thần. Những thay đổi do nicotine gây ra trong hệ thần kinh khiến người dùng ở nhóm tuổi này dễ bị nghiện nicotine hơn và vì thế ảnh hưởng đến sức khỏe sẽ đến sớm và trầm trọng hơn trong tương lai.⁴³

Mặt khác, TLĐT/TLNN cũng làm tăng nguy cơ dẫn tới sử dụng thuốc lá điều thông thường ở người trẻ. Nghiên cứu cho thấy thanh thiếu niên và người trẻ chưa bao giờ hút thuốc lá nhưng sử dụng thuốc lá điện tử thì có nguy cơ bắt đầu hút thuốc lá điều thông thường cao hơn 3,5 lần so với với những người chưa từng sử dụng thuốc lá điện tử^{44 45}.

Các nghiên cứu trên thế giới đã cho thấy rõ ràng về mối liên quan giữa sử dụng thuốc lá điện tử với các tệ nạn xã hội khác như ma túy, hút shisha và các chất gây nghiện khác. Điều tra ở Mỹ có 30.6% thanh thiếu niên (lớp 6-12) sử dụng TLĐT đã từng phối trộn chất ma túy từ cây cannabis với dung dịch điện tử⁴⁶.

Thực tế cho thấy, các quốc gia cho phép các sản phẩm TLĐT, TLNN nhưng ban hành các chính sách về cấm bán cho trẻ vị thành niên đã thất bại trong việc ngăn chặn việc sử dụng của giới trẻ. Tại Hoa Kỳ, giai đoạn 2017-2019 tỷ lệ sử dụng thuốc lá điện tử tăng vọt từ 11,7% lên 27,5% ở học sinh THPT, và từ 3,3% lên 10,5% ở học sinh THPT.⁴⁷ Tại Vương quốc Anh, sử dụng TLĐT ở trẻ em gái 15 tuổi đã tăng từ 10% vào năm 2018 lên 21% vào năm 2021⁴⁸, trong khi ở New Zealand 27% thanh niên sử dụng TLĐT⁴⁹. Ở các quốc gia này, việc sử dụng TLĐT cũng đã không đẩy nhanh sự suy giảm tỷ lệ hút thuốc lá điều thông thường, một tỷ lệ lớn (thường là đa số) người hút thuốc sử dụng TLĐT là

⁴³ US Department of Health and Human Services. E-cigarette use among youth and young adults: a report of the Surgeon General. 2016.

⁴⁴ Berry KM, Fetterman JL, Benjamin EJ, Bhatnagar A, Barrington-Trimis JL, Leventhal AM et al. Association of electronic cigarette use with subsequent initiation of tobacco cigarettes in US youths. *JAMA Open Network*. 2019;2(2):e187794

⁴⁵ Owotomo O, Stritzel H, McCabe SE, Boyd CJ, Maslowsky J. Smoking Intention and Progression From E-Cigarette Use to Cigarette Smoking. *Pediatrics*. 2020 Dec;146(6):e2020002881.

⁴⁶ Prevalence of Cannabis Use in Electronic Cigarettes Among US Youth. *JAMA Pediatr*, 172(11), 1097–1099

⁴⁷ Cullen KA, Gentzke AS, Sawdey MD, PhD et al. e-Cigarette Use Among Youth in the United States, 2019 *JAMA*, 2019;322(21):2095-2103.

⁴⁸ Madeline Ratcliffe. (2022). Vaping popularity rising among teenagers in England as cigarette use declines, skynews. Available at: <https://news.sky.com/story/vaping-popularity-rising-among-teenagers-in-england-as-cigarette-use-declines-12691206>

⁴⁹ Asthma and Respiratory Foundation NZ and Secondary Schools Principals Association. (2021). A 2021 Report into Youth Vaping: The ARFNZ/SPANZ Vaping in NZ Youth Survey. Available at: <https://www.asthmafoundation.org.nz/assets/images/A-2021-report-into-youth-vaping.pdf>

người dùng kép (sử dụng đồng thời TLĐT với các sản phẩm thuốc lá và/hoặc TLNN) thay vì bỏ hút thuốc^{50,51}.

4) Thuốc lá điện tử không phải là sản phẩm giúp cai nghiện thuốc lá điều thông thường

Theo Tổ chức Y tế thế giới (WHO), chưa có bằng chứng về việc thuốc lá điện tử giúp cai nghiện thuốc lá điều thông thường. WHO cũng không xác nhận thuốc lá điện tử là một biện pháp hỗ trợ cai nghiện⁵². Ngược lại, bằng chứng cho thấy người sử dụng TLĐT, TLNN tăng nguy cơ sử dụng cùng lúc nhiều loại thuốc lá. Việc người dùng sử dụng đồng thời cả TLĐT, TLNN và thuốc lá điều thông thường đã được ghi nhận ở nhiều quốc gia. Cụ thể, như ở Mỹ, bằng chứng cho thấy hầu hết người sử dụng TLĐT để cai thuốc lá đều không bỏ được thuốc lá, thay vào đó họ tiếp tục sử dụng đồng thời cả TLĐT và thuốc lá điều thông thường (CDC Hoa Kỳ)⁵³. Khoảng 70% người dùng TLNN ở Nhật Bản và 96,2% người dùng TLNN ở Hàn Quốc sử dụng đồng thời TLNN với thuốc lá điều thông thường⁵⁴.

Việc khuyến khích người hút thuốc chuyển sang TLĐT, TLNN không làm cho họ có thể bỏ thuốc lá, mà ngược lại tiếp tục duy trì tình trạng nghiện nicotine và phơi nhiễm với nhiều hóa chất độc hại khi sử dụng đồng thời nhiều loại thuốc lá.

5) TLĐT, TLNN không phải là sản phẩm ít hại hơn thuốc lá điều thông thường

Tổ chức Y tế thế giới đã khẳng định: “Không có bằng chứng nào chứng minh rằng TLĐT, TLNN ít gây hại hơn các sản phẩm thuốc lá điều thông thường.”⁵⁵ TLĐT, TLNN đều chứa nicotine là chất gây nghiện cao, gây hại đến sức khỏe đặc biệt là sự phát triển não bộ ở trẻ em và thanh thiếu niên.⁵⁶

Khói thuốc lá điện tử có chứa các chất độc hại gồm aceton, acrolein, acet-aldehyde, formaldehyde, các hợp chất hữu cơ dễ bay hơi (VOC), hydrocacbon thơm đa vòng (PAHs), nitrosamine đặc trưng của thuốc lá (TSNA), và kim loại (nồng độ chì, crom, niken và fomandehit được tìm thấy trong một số khói của một số sản phẩm thuốc lá điện tử ở mức bằng và cao hơn thuốc lá điều thông thường).⁵⁷

⁵⁰ Kasza KA, Ambrose BK, Conway KP, et al. (2017). Tobacco-product use by adults and youths in the United States in 2013 and 2014. *N Engl J Med*. 2017 January 26; 376(4): 342–353. doi:10.1056/NEJMsa1607538.

⁵¹ Sweet L, Brasky TM, Cooper S, et al. (2019). Quitting behaviors among dual cigarette and e-cigarette users and cigarette smokers enrolled in the Tobacco User Adult Cohort. *Nicotine & Tobacco Research*, 2019, 278–284 doi:10.1093/ntr/nty222.

⁵² [WHO. Báo cáo về Đại dịch thuốc lá toàn cầu năm 2019](#)

⁵³ https://www.cdc.gov/pcd/issues/2017/pdf/16_0600.pdf

⁵⁴ WHO (2020). WHO’s brief to the Ministry of Health of Vietnam on novel and emerging nicotine and tobacco products

⁵⁵ WHO (2019). Report on the Global Tobacco Epidemic

⁵⁶ WHO(2020). Heated Tobacco Products, Information Sheet.

⁵⁷ WHO (2020). WHO’s brief to the Ministry of Health of Vietnam on novel and emerging nicotine and tobacco products.

Khói thuốc lá nung nóng có chứa các hóa chất độc hại tương tự như khói thuốc lá điều thông thường. Nồng độ một số hóa chất trong thuốc lá nung nóng thấp hơn thuốc lá điều thông thường, nhưng nồng độ một số hóa chất khác lại cao hơn, và tạo ra những chất mới không có trong thuốc lá điều thông thường, có khả năng gây hại cho sức khỏe.⁵⁸

Tuyên bố: “*Thuốc lá điện tử giảm hại hơn 95% so với thuốc lá điều thông thường*” là không có bằng chứng khoa học. Thông tin “*giảm hại*” này dựa trên ý kiến của một nhóm nhỏ các chuyên gia, được đưa trên cơ sở một bài báo được tài trợ bởi ngành công nghiệp thuốc lá và không đảm bảo cơ sở khoa học.⁵⁹ Theo lời của một bài xã luận⁶⁰ trên tạp chí y khoa uy tín toàn cầu, The Lancet, “ý kiến của một nhóm nhỏ các cá nhân không có chuyên môn về kiểm soát thuốc lá đã đưa ra hầu như thiếu hoàn toàn bằng chứng về tác hại”. Nghiên cứu tổng quan theo Phương pháp Meta-Analysis cho thấy Phân tích dịch tễ học mới nhất kết luận rằng tỷ lệ mắc bệnh liên quan đến việc sử dụng thuốc lá điện tử tương tự tỷ lệ mắc khi hút thuốc lá điều đối với các bệnh như bệnh tim mạch, đột quỵ và rối loạn chuyển hóa (như tăng huyết áp, béo phì).⁶¹

Cục quản lý Thực phẩm và Dược phẩm Hoa Kỳ (FDA) không phê duyệt sản phẩm thuốc lá nung nóng IQOS là “*giảm hại*”. FDA chỉ phê duyệt IQOS là sản phẩm điều chỉnh nguy cơ, và bác bỏ tuyên bố rằng việc sử dụng sản phẩm này ít gây hại hơn so với các sản phẩm thuốc lá khác.⁶²

Tổ chức Y tế thế giới khuyến cáo các quốc gia cần có biện pháp “*ngăn chặn việc đưa ra các kết luận thiếu căn cứ về an toàn của TLĐT, TLNN*” (COP8/FCTC). Tổ chức Y tế thế giới cũng nhấn mạnh tất cả các sản phẩm thuốc lá đều gây hại đối với sức khỏe và đưa ra tuyên bố vào ngày 27 tháng 7 năm 2020: ***Việc tuyên truyền thuốc lá nung nóng ít hóa chất độc hại hơn so với thuốc lá truyền thống sẽ gây hiểu nhầm cho người sử dụng về tác hại của thuốc lá nung nóng.*** WHO kêu gọi các quốc gia thực hiện đầy đủ các biện pháp phòng chống tác hại thuốc lá trong Công ước khung FCTC thay vì sử dụng các sản phẩm được gọi là ít có hại hơn thuốc lá thông thường.

⁵⁸ WHO (2019). Report on the Global Tobacco Epidemic

⁵⁹ [E-cigarettes: Public Health England's evidence-based confusion - The Lancet](#)

⁶⁰ E-cigarettes: Public Health England's evidence-based confusion [editorial]. *The Lancet*. 2015;386(9996):829 doi: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(15\)00042-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(15)00042-2)

⁶¹ Glantz, SA, Nguyen N & da Silva ALO. ‘Population-Based Disease Odds for E-Cigarettes and Dual Use versus Cigarettes’. *NEJM Evid* 2024;3(3), published 24 February 2024.

⁶² FDA News Release (7/2020). FDA authorizes marketing of IQOS tobacco heating system with “Reduce exposure” information.

III. KINH NGHIỆM CỦA CÁC NƯỚC

Theo báo cáo của WHO

Đối với thuốc lá điện tử: đã có ít nhất 39 quốc gia và vùng lãnh thổ cấm hoàn toàn các sản phẩm thuốc lá điện tử. Trong khu vực ASEAN, đã có 5 quốc gia cấm hoàn toàn là Thái Lan, Singapore, Lào, Brunei, Campuchia. 03 quốc gia bán thuốc lá điện tử dưới dạng dược phẩm được cấp phép và thuốc kê đơn được điều trị theo phác đồ (Chile, Úc và Nhật). 88 quốc gia quản lý thuốc lá điện tử (trong đó có 27 quốc gia thuộc khối liên minh Châu Âu). Việc quản lý được tiến hành chặt chẽ theo các biện pháp của Công ước khung (WHO FCTC).

Đối với thuốc lá nung nóng, ít nhất 18 quốc gia cấm (trong đó có 5 quốc gia thuộc ASEAN gồm Campuchia, Lào, Singapore, Thái Lan, Brunei). 71 quốc gia quản lý thuốc lá nung nóng (trong đó 27 quốc gia thuộc khối Liên minh Châu Âu)

Việc áp dụng biện pháp cấm hay quản lý phụ thuộc vào điều kiện, hoàn cảnh kinh tế - xã hội và năng lực đáp ứng yêu cầu quản lý của mỗi quốc gia, nhìn chung có thể thấy:

Các nước áp dụng biện pháp cấm trên nguyên tắc cần trọng để bảo vệ sức khỏe cộng đồng hoặc các biện pháp kiểm soát thuốc lá chưa được thực hiện toàn diện, tỉ lệ hút thuốc lá vẫn còn cao, hạn chế về nguồn lực quản lý, theo dõi và thực thi pháp luật.

Các nước áp dụng biện pháp quản lý như dược phẩm khi họ có hệ thống và quy trình phê duyệt thuốc như sản phẩm điều trị chặt chẽ. Có năng lực để quản lý và giám sát.

Các nước áp dụng biện pháp quản lý khi họ có khả năng thực hiện hiệu quả và toàn diện các biện pháp của Công ước khung WHO FCTC và có đủ nguồn lực để giám sát, ngăn ngừa vi phạm.

IV. KẾT LUẬN

1. Thuốc lá điện tử và các dạng thuốc lá mới đang mở đầu cho xu hướng lạm dụng và nghiện các hóa chất nhân tạo tổng hợp, bao gồm nicotin, các loại ma túy thế hệ mới và rất nhiều hóa chất khác, không chỉ gây nên gánh nặng khổng lồ mới về y tế, kinh tế, an ninh trật tự mà ảnh hưởng đến giống nòi và nhiều lĩnh vực khác. Nếu không được ngăn chặn kịp thời, do khả năng gây nghiện cao và lan nhanh trong cộng đồng; Tạo ra một thế hệ mới nghiện nicotin và các chất gây nghiện khác như ma túy do không có sự ngăn chặn kịp thời.

2. Thuốc lá điện tử sẽ tiếp tục gây gánh nặng bệnh tật và chi phí bệnh tật lớn tại Việt Nam. Theo WHO, trên thế giới, sử dụng các sản phẩm thuốc lá điều thông thường đã

khiến cho 8 triệu người tử vong mỗi năm (7 triệu do hút thuốc trực tiếp và 1.2 triệu do hút thuốc thụ động). Tồn thất kinh tế trên toàn cầu 1 nghìn tỷ USD. Tại Việt Nam, WHO ước tính sử dụng thuốc lá gây ra ít nhất 40 ngàn ca tử vong mỗi năm. Chi tiêu cho hút thuốc lá 49.000 tỷ VND/năm : mua thuốc lá (Ước tính từ tổng tiêu thụ năm 2020). Chi phí điều trị mới chỉ 5/25 nhóm bệnh (ung thư phổi, ung thư đường tiêu hóa-hô hấp trên, bệnh phổi tắc nghẽn mãn tính, nhồi máu cơ tim, đột quy) trên tổng số 25 bệnh do thuốc lá gây ra tại Việt Nam khoảng 1% GDP tương đương với 3 tỷ USD (67.000 tỷ đồng). Thuốc lá điện tử, thuốc lá làm nóng không làm giảm đi các vấn đề này mà thậm chí sẽ làm tăng các chi phí hơn nữa.

3. Việc cho phép các sản phẩm thuốc lá mới đi ngược lại các nguyên tắc giảm cung, giảm cầu của Công ước khung về kiểm soát thuốc lá, Chiến lược quốc gia về Phòng chống tác hại (PCTH) của thuốc lá và Luật PCTH của thuốc lá.

Chiến lược quốc gia về phòng chống tác hại của thuốc lá, Luật Phòng chống tác hại của thuốc lá của Việt Nam, các nguyên tắc của Công ước khung về kiểm soát thuốc lá mà Việt Nam là thành viên đều thể hiện quan điểm nhất quán chính sách của Nhà nước ta là từng bước giảm nguồn cung cấp thuốc lá.

Việc cho phép các sản phẩm thuốc lá mới sẽ làm tăng tỷ lệ sử dụng thuốc lá trở lại, gây khó khăn cho công tác phòng chống tác hại của thuốc lá và nỗ lực của công tác cai nghiện thuốc lá, trái với nguyên tắc giảm nguồn cung và giảm tỷ lệ sử dụng thuốc lá tại Luật Phòng, chống tác hại của thuốc lá và Chiến lược quốc gia phòng, chống tác hại của thuốc lá. Chúng ta sẽ phải nỗ lực hơn, tốn kém nhân lực và tài chính hơn nữa trong việc giảm tỷ lệ hút thuốc lá, giải quyết những gánh nặng bệnh tật và tử vong do thuốc lá cũng như các hệ lụy về xã hội, môi trường, kinh tế, ảnh hưởng đến phát triển bền vững đất nước.

Trong những năm qua, Việt Nam đã có nhiều nỗ lực trong việc giảm nhu cầu sử dụng thuốc lá với thành tựu là giảm được tỷ lệ sử dụng thuốc lá điều thông thường trong nam giới trưởng thành trung bình 0,5% mỗi năm (từ 47,4% năm 2010 (điều tra GATS 2010) xuống còn 38,9% năm 2023 (PGATS 2023)). Tỷ lệ hút thuốc ở thanh thiếu niên cũng đã giảm, trong đó, ở nhóm 13-17 tuổi đã giảm từ 5,36% năm 2013 xuống còn 2,78% năm 2019, ở nhóm 13-15 tuổi giảm từ 2,5% (GYTS 2014) xuống còn 1,9% (GYTS 2022).

Đây là những kết quả rất đáng khích lệ trong công tác phòng, chống tác hại của thuốc lá. Tuy nhiên, những thành tựu này có nguy cơ bị phá bỏ bởi việc gia tăng nhanh chóng tỷ lệ sử dụng thuốc lá mới (chủ yếu là TLĐT, TLNN), đặc biệt là trong giới trẻ, cụ thể, tỷ lệ sử dụng thuốc lá điện tử ở người trưởng thành tăng từ 0,2% năm 2015 lên 3,6% năm 2020⁶³, trong khi đó, tỷ lệ học sinh từ lớp 6 đến lớp 12 hiện đang sử dụng thuốc lá điện

⁶³ Theo Điều tra tình hình sử dụng thuốc lá ở người trưởng thành tại 34 tỉnh, thành phố năm 2020 của Bộ Y tế (PGATS)

tử năm 2023 là 7,0%⁶⁴. So sánh với các nghiên cứu khác theo thời gian cho thấy tỷ lệ sử dụng thuốc lá điện tử trong học sinh ở nhóm tuổi 13-17 tăng từ 2,6% năm 2019 lên 8,1% năm 2023^{65,66}.

Ngày 24/5/2023, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 568/QĐ-TTg phê duyệt Chiến lược quốc gia về phòng, chống tác hại của thuốc lá đến năm 2030, trong đó có mục tiêu “*ngăn ngừa việc sử dụng các sản phẩm TLĐT, TLNN, shisha và các sản phẩm thuốc lá mới khác trong cộng đồng.*”

⁶⁴ Theo báo cáo kết quả sơ bộ nghiên cứu Thực trạng sử dụng thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng trong học sinh tại 11 tỉnh, thành phố năm 2023

⁶⁵ Theo Báo cáo Khảo sát hành vi sức khỏe học sinh toàn cầu tại Việt Nam của Tổ chức Y tế thế giới (WHO)

⁶⁶, Điều tra về sử dụng thuốc lá mới ở nhóm học sinh THCS và THPT ở 11 tỉnh thành.